

ELS CRÍTICS

literatura
RAMON PLA I ARXÉ

Melcior Comes (sa Pobla, 1980) escriu una història de corrupció política perpetrada per dues famílies —una mallorquina, l'altra catalana— per poder apropiarse d'un terreny i edificar-hi un complex residencial de luxe.

Per explicar-ho, Comes fa una brillant exhibició de recursos narratius —de “mecanismes”— per mostrar l'abast i la complexitat de la corrupció.

Crònica, orquestrada, de la corrupció

Tots els mecanismes

MELCIOR COMES

Edicions Proa
Barcelona, 2022
635 pàgines

Si es produeix, poso per cas, un atracament, en un carrer solitari, entrada la nit, amb un lladre que brama amenaces i exhibeix una arma i una víctima de mitjana edat i indefensa, el fet no costa gaire d'entendre. Això és el que ha passat, però no és tot el que ha passat. Si poguéssim accedir al que van experimentar l'atracador i la víctima i, més encara, el veí que s'ho mirava des de la finestra i el municipal que no hi va arribar a temps, ens hauríem aproximat més a la complexitat del cas. La literatura pot mostrar aquesta complexitat i Melcior Comes es val de “tots els mecanismes” al seu abast per aconseguir-ho.

Més encara, a diferència de la literatura, en el món real, reconstruir els fets té l'objectiu de fer possible un diagnòstic policíac i penal que s'ajusti al que passà realment i si a algú el commou, és accessori. La literatura, però, inventa —o no— perquè el seu objectiu preferent és fer que el lector reconegui l'experiència humana —la de la indefensió o la de la brutalitat, poso per cas— que revela el text i fer possible així, l'admiració —la contemplació, se'n diu sovint en estè-

tica— que ens produeix la forma que l'expressa, amb un valor, diguem-ne, universal. Els fets, aquí, són el cable conductor de l'energia literària, no, com en un atestat, l'objectiu.

El “fet” que es narra en aquesta novel·la, per complicat que sembli, és simple: són els precedents i les conseqüències del frau que cometen dues famílies molt poderoses —una de mallorquina i una de catalana— per apropiarse d'un terreny —es Carnatge— per construir-hi un complex residencial de luxe. Són delinqüents, són corruptes, són rics; una cort de paràsits, aprofitats i damnificats pul·lulen al seu voltant, i hi ha furts, xantatges, sexe, drogues i crims. No hi falta res. Però tot això només són els materials amb què Comes procedeix a la construcció literària del conflicte.

Melcior Comes fa una brillant exhibició de recursos literaris aproximant-se així a la manera com, habitualment, coneixem les coses: per acumulació de dades parcials no sempre nítides. *Tots els mecanismes* produeix aquest efecte i, per tal que el lector no es perdi, l'edició inclou una llista dels trenta personatges

de la novel·la amb una breu caracterització que el lector farà bé de tenir sempre a mà.

La complexitat de la novel·la —no seria just dir-ne només complicació— la genera el fet de no ser un relat lineal —causes, conseqüències i desenllaç— sinó la d'estar formada per 64 passatges —gairbé autònoms— descrits amb tècniques narratives deliberadament diverses, 40 dels quals estan encapçalats per les inicials del personatge per tal d'identificar fàcilment des de quina perspectiva se'ns parla en aquell fragment, és a dir, del "punt de vista" des del qual se'ns narren els fets. Un punt de vista que pot ser intern o extern, omniscient o limitat, en primera o en tercera persona, etc. Però, més encara, alguns d'aquests passatges són cartes, diàlegs teatrals, confidències a un altre personatge, monòlegs, interrogatoris judicials, primers esborranys de la novel·la o articles de diari. L'orquestració està servida.

Com a aspectes més positius de l'obra, cal consignar la presència de l'autor convertit en un personatge receptor de les informacions amb les quals escriurà la novel·la que el lector té a les mans; el perfil psicològic i moral d'alguns personatges —el periodista Max Riba, o el monòleg autoexculpatori del polític corrupte, per exemple— malgrat que no hi hagi, pròpiament, protagonistes; la refrescant llibertat amb què l'autor tracta les convencions literàries i, entre els encerts també, un desenllaç esplèndid,

I entre els aspectes menys afortunats, la falta d'una evolució realment intrigant dels esdeveniments, l'irregular valor literari de les contundents expressions amb què se salpebra la narració, i, el més important, l'exhibició de recursos narratius —impagable per a unes classes de narratologia— que a vegades fa pensar en uns focs artificials —espectaculars, multicolors, brillants— que estimulen les neurones i constitueixen un entreteniment plausible, però la multiplicació dels quals dispersa la unitat del text i dilueix l'experiència, complexa i integradora, de la, per exemple, corrupció social. L'obra, d'altra banda, s'inspira en fets reals com s'explica en l'article d'Àlex Milian (EL TEMPS del 29 de març de 2022) que satisfarà la curiositat del lector i li donarà les claus reals de la novel·la.

EUROPA PRESS

Gabriel Ensenyat Pujol
Fuster i els mallorquins
El debat identitari a la Mallorca tardofranquista

34 edicions

Premi Octubre Joan Fuster d'Assaig 2021

FUSTER I ELS MALLORQUINS.
El debat identitari a la Mallorca tardofranquista
de GABRIEL ENSENYAT
Premi Octubre Joan Fuster d'Assaig 2021

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**
Visita la nostra botiga virtual en www.tresiquatre.cat